

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerinvirastoon 26.3.2021 saapuneessa kantelussaan kärjäoikeuden menettelyä asiassa. Kantelijan mukaan tuomari on omalla toiminnallaan pitkittänyt oikeudenkäyntiä.

SELVITYS

Kärjäoikeuden laamanni on antanut asiassa 4.6.2021 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on ollut asian ratkaisseen kärjätuomarin 4.6.2021 päivätty selvitys.

Lausunto ja selvitys toimitetaan kantelijalle ratkaisun ohessa tiedoksi.

Asiaa ratkaistessani käytettävissäni on lisäksi ollut kärjäoikeuden arkistopäiväkirja asiassa.

RATKAISU

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiaansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Asia on saapunut kärjäoikeuteen 4.7.2019 ja se on ratkaistu 25.3.2021. Asiassa on toimitettu valmisteluistunto 24.1.2020, jossa vastaajat ovat vaatineet, että asiassa ratkaistaan, onko erään toisen asian tuomiolla positiivinen oikeusvoimavaikutus asiassa. Lisäksi asianomistajan on

edellytetty täsmentävän syytettään. Käräjäoikeus on antanut ratkaisun oikeusvoimavaikutuksesta 8.11.2020. Sen jälkeen asiassa on pidetty valmisteluistunto 7.12.2020, jossa vastaajat ovat vaatineet asianomistajan täydentävän edelleen syytettä.

Käräjäoikeuden lausunnossa on tuotu esiin, että valmisteluistunnon 24.1.2020 toimittamisen jälkeen koronaviruspandemia on vaikuttanut käräjäoikeuden toimintaan merkittävästi, ja käräjäoikeudessa on 15.3.2020 alkaen tehty asioiden käsittelyn priorisointia siten, että käräjäoikeudessa on keskitytty ensisijaisesti kiireellisten ja laissa säädetyssä määrääjassa käsiteltävien asioiden käsittelyyn. Kiireettömissä asioissa — kuten tässä asiassa — ei lähtökohtaisesti toimitettu pääkäsittelyjä ja suullisia valmisteluistuntoja 16.3.-31.5.2020. Käräjäoikeuden toimintoja on palautettu 1.6.2020 lukien. Käräjäoikeudelta jäi käsittelemättä 16.3. - 31.5.2020 noin 700 rikosasiaa.

Laamannin mukaan käräjäoikeuden toiminnan rajoittaminen on vaikuttanut myös siihen, että nyt esillä oleva asia on ratkaisu vasta 25.3.2021. Osaltaan siihen on vaikuttanut myös se, että asian ratkaissut käräjätuomari kuuluu riskiryhmään. Koronavirustilanteesta ja siitä johtuen, että asian ratkaissut käräjätuomari oli jo valmistellut esillä olevan asian, ei asiaa jaettu uudelleen toisen käräjätuomarin käsiteltäväksi. Se ei olisi ollut töiden tarkoituksenmukaisen järjestelyn kannalta eduksi eikä asian käsittelyä koronavirustilanteen johdosta olisi näin toimien myöskään pystytty nopeuttamaan.

Hallitus teki 16.3.2020 linjauksen, jonka mukaan "[r]ajoitetaan julkiset kokoontumiset kymmeneen henkilöön ja suositellaan välttämään tarpeetonta oleilua yleisillä paikoilla". Aluehallintovirasto kielsi 17.3.2020 antamallaan päätöksellä toimialueensa kuntien alueella kaikki sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 10 henkilöä. Aluehallintoviraston verkkosivuilla 19.3.2020 olleessa kannanotossa yleisötilaisuuden käsitteestä tartuntatautilain näkökulmasta todettiin seuraavaa:

"Tartuntatautilain tulkinnan kannalta yleisötilaisuuden käsitettä on peilattava lain ja sen nojalla annettujen rajoitusten tarkoitukseen. Lain tarkoituksena on rajoittaa ja ehkäistä tartuntavaaraa tilanteissa, joissa suuri lukumäärä ihmisiä on keskenään verrattain läheisessä kontaktissa, joka lisää riskiä tartunnalle. Tässä tulee myös ottaa huomioon kyseisen tartuntataudin tunnettu leviämistapa. Esimerkiksi oppilasvalintaan ja opetus-toimintaan liittyvien kokeiden ei voida katsoa kuuluvan yleisötilaisuuden käsitteen ytimeen. Kokeiden ja kokousten järjestämistä ja niiden toteuttamista arvioitaessa on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota vallitsevan tilanteen kokonaisuuteen ja valtioneuvoston antamiin suosituksiin. Vaikka lain nojalla määrätyt kiellot ja rajoitteet eivät suoraan koskisikaan kaikkia tilaisuuksia, niiden järjestäjän on tärkeä arvioida sen toteuttamisen välttämättömyyttä suhteessa riskiarvioon."

Tuomioistuinvirasto antoi 18.3.2020 ohjeen ”Koronavirus-epidemian vuoksi annettava ohje tuomioistuimille”, jossa todettiin seuraavaa:

”Kaikki tuomioistuimessa käsiteltävät asiat pyritään hoitamaan sikäli, kun tämä voi tapahtua altistamatta tuomioistuinten henkilökuntaa ja asiaan osallisia koronavirustartunnalle. Istuntokäsittelyt pyritään järjestämään käytettävissä olevilla henkilöresursseilla hyödyntämällä kaikin tavoin etäyhteyksiä (video, puhelin). Kiireellisiä pakkokeinoasioita ja vangitun vastaajan rikosasioita lukuun ottamatta kaikki muut sellaiset asiat, jotka edellyttävät jonkun asianosaisen henkilökohtaista läsnäoloa ja joita ei voida käsitellä etäyhteyksin, on syytä peruuttaa ja käsittelyä lykätä.”

Käräjäoikeus on laatinut 15.3.2020 päivätyn ohjeen ”Koronavirus-epidemian aiheuttamat toimenpiteet käräjäoikeudessa”, jossa todettiin seuraavaa:

”Koronavirusepidemia tulee viranomaisten antaman tiedon mukaan leviämään ja tartunnan tulee tämän hetkisen tiedon mukaan saamaan noin 35 prosenttia väestöstä. Tämä tarkoittaa sitä, että ennemmin tai myöhemmin käräjäoikeuden henkilökunnastakin osa tulee sairastumaan. Vaikka tilanne tällä hetkellä on hyvä ja lähes normaali, se voi nopeastikin heikentyä. Sen vuoksi toimintakyvyn turvaamisen edellyttämiin toimenpiteisiin on ryhdyttävä jo nyt. Pahin mahdollinen tilanne olisi, jos se osa henkilökuntaa, joka joka tapauksessa tulee sairastumaan, sairastuisi samanaikaisesti. --- Etätyöjärjestelyt toteutetaan osastoittain laadittavan suunnitelman/aikataulun mukaisesti siten, että etätyössä oleva osa henkilökunnasta vaihtuu esimerkiksi viikon välein. Etätyökataulua laadittaessa henkilökuntaa kohdellaan tasapuolisesti, mutta kuitenkin siten, että riskiryhmiin kuuluville tai sellaisille, jonka lähipiirissä on riskiryhmään kuuluva, tataan ensisijaisesti mahdollisuus etätyön tekemiseen. --- Tämä ohjeistus tulee vaikuttamaan käräjäoikeuden keskimääräisiä käsittelyaikoja pidentävästi. Tässä tilanteessa se on kuitenkin hyväksyttävää.”

Priorisoinnin osalta ohjeessa todettiin seuraavasti:

”Priorisointia tehtäessä käräjäoikeudessa käsiteltävät asiat jaetaan jatkossa kolmeen ryhmään:

- lain mukaan kiireellisenä ja tietyssä määräajassa käsiteltävät asiat
- asian laadun tai luonteen johdosta kiireelliset asiat ja
- kiireettömät asiat, joita on suurin osa rikosasioista ja esimerkiksi riita-asiat (L-jutut)”.

Olen 3.9.2020 asiassa dnro OKV/196/10/2020 antamassani ratkaisussa todennut seuraavaa:

”Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kyseinen velvoite kohdistuu kaikkiin julkisen vallan yksiköihin ja virkamiehiin ja siten myös tuomioistuimiin ja tuomareihin. Perusoikeudet on turvattava tasapainoisella tavalla kokonaisuutena. Lähtökohta siten on, että tuomioistuinten on niiden toimintaa kuluvan vuoden kevään poikkeusoloissa järjestettäessä sekä tulkitsaan muun ohella oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä tullut ottaa huomioon poikkeustoimien taustalla oleva ihmisten hengen ja terveyden suojaaminen vaaralliselta tartuntataudilta.

Aluehallintoviraston edellä kerrottu päätös ei suoraan ole koskenut tuomioistuimissa järjestettäviä istuntoja. Tuomioistuinten on kuitenkin tullut omalta osaltaan huomioida valtioneuvoston linjauksen taustalla oleva ajatus hengen ja terveyden suojaamisesta vaarallisen tartuntataudin muodostamalta välittömältä vaaralta. Aluehallintovirasto on myös korostanut, että vaikka lain nojalla määrätyt kiellot ja rajoitteet eivät suoraan koskikaan kaikkia tilaisuuksia, niiden järjestäjän on tärkeä arvioida sen toteuttamisen välttämättömyyttä suhteessa riskiarvioon. Olennaista tuomioistuinten käytännön toimintaa poikkeusoloissa järjestettäessä on ollut fyysisten lähikontaktien minimointi samalla kun tuomioistuimet ovat edelleen hoitaneet oikeusturvatehtävänsä.”

Asian käsittely on kestänyt käräjäoikeudessa noin vuoden ja kahdeksan kuukautta, mitä voidaan tavanomaisessa tilanteessa pitää liian pitkänä käsittelyaikana. Kohtuullista käsittelyaikaa arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon jokaisen asian yksilölliset seikat. Asiassa ei ole ollut kyse tavanomaisesta rikosasiasta. Asiassa on tehty yksi käsittelyratkaisu ja jouduttu täydennyttämään syytettä kaksi kertaa. Ottaen huomioon edellä mainitut asian laatuun ja laajuuteen vaikuttavat seikat sekä koronaviruspandemian vaikutukset käräjäoikeuden toimintaan, katson, ettei asian käsittelyaika käräjäoikeudessa ole ylittänyt oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille asetettuja vaatimuksia. Asian käsittelyn joutuisuus käräjäoikeudessa ei anna aiheutta enempään toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Linda Harjutsalo